

ISU-ISU AKIDAH DI PUSAT PEMINDAHAN MANGSA BANJIR: KAJIAN PERINTIS DI DAERAH TEMERLOH DAN MARAN, PAHANG¹

AQIDAH ISSUES AT FLOOD RELIEF CENTERS: AN EXPLORATORY STUDY IN TEMERLOH AND MARAN DISTRICT, PAHANG

Irwan Mohd Subri (Ph.D)², Wan Mohd Fazrul Azdi Wan Razali³,
Walid Mohd Said⁴, Nisar Mohammad Ahmad (Ph.D)⁵, Amir
Shaharuddin (Ph.D)⁶, Mohd Aizuddin Abdul Aziz⁷, Mohd Azhar
Ibrahim Residi⁸, Mohd Nur Adzam Rasdi⁹, Syadiyah Abdul Shukor
(Ph.D)¹⁰ & Bilal Jailani¹¹

---

¹ Artikel ini adalah sebahagian dapatan penyelidikan yang bertajuk “Model Pengurusan Fiqh Banjir” di bawah biaya geran FRGS Banjir, Kementerian Pendidikan Tinggi (KPT). Kod: USIM/FRGS_FLOOD/FPQS-INFAD/32/50115.

² Corresponding Author. Prof. Madya & Pengarah, Institut Pengurusan dan Penyelidikan Fatwa Sedunia, Universiti Sains Islam Malaysia. irwan@usim.edu.my

³ Pensyarah, Fakulti Kepimpinan dan Pengurusan, Universiti Sains Islam Malaysia. wmfazrul@usim.edu.my

⁴ Pensyarah, Fakulti Pengajian Quran dan Sunnah, Universiti Sains Islam Malaysia. walid@usim.edu.my

⁵ Pegawai Penyelidik Sosial, Institut Pengurusan dan Penyelidikan Fatwa Sedunia, Universiti Sains Islam Malaysia. nisar.usim@gmail.com

⁶ Prof. Madya & Dekan, Fakulti Ekonomi dan Muamalat, Universiti Sains Islam Malaysia. amir@usim.edu.my

⁷ Guru Bahasa, Pusat Pengajian Teras, Universiti Sains Islam Malaysia. aizuddin@usim.edu.my

⁸ Pensyarah, Fakulti Kepimpinan dan Pengurusan, Universiti Sains Islam Malaysia. azhar@usim.edu.my

⁹ Pensyarah, Fakulti Pengajian Quran dan Sunnah, Universiti Sains Islam Malaysia. nuradzam@usim.edu.my

¹⁰ Pensyarah Kanan, Fakulti Ekonomi dan Muamalat, Universiti Sains Islam Malaysia. syadiyahas@usim.edu.my

¹¹ Pembantu Penyelidik, Institut Pengurusan dan Penyelidikan Fatwa Sedunia, Universiti Sains Islam Malaysia. jbilal88@gmail.com

ABSTRAK

Penghujung tahun 2014, Malaysia khususnya di pantai Timur telah dilanda banjir besar yang luar biasa. Mangsa-mangsa yang dipindahkan dan ditempatkan di pusat penempatan banjir melebihi dua ratus ribu orang. Kajian perintis ini dijalankan bagi mengumpulkan isu-isu berkaitan akidah di pusat pemindahan mangsa banjir di daerah Temerloh dan Maran, Pahang. Kajian yang bermatlamatkan penerokaan ini menggunakan kaedah kualitatif. Para penyelidik telah menjalankan temu bual tidak berstruktur terhadap tiga puluh lapan orang responden di empat buah pusat pemindahan mangsa banjir di daerah Temerloh dan Maran, Pahang. Pemilihan responden dibuat menggunakan kaedah persampelan mengikut kesenangan (convenience sampling). Hasil kajian menunjukkan terdapat lapan tema isu akidah yang dibangkitkan oleh warga pusat pemindahan banjir. Tiga tema paling popular adalah i) banjir itu qadak dan qadar Allah, ii) berusaha dan bertawakkal dalam menghadapi banjir, dan iii) banjir mendekatkan diri dengan Allah. Di bahagian perbincangan, penyelidik menghuraikan perkara-perkara yang berkemungkinan menjadi faktor kepada dapatan kajian. Penyelidik juga mengemukakan cadangan penambahbaikan berkaitan isu akidah dan kaunseling untuk dimuatkan dalam model pengurusan banjir.

Kata kunci: akidah, Temerloh, Maran, banjir, isu

ABSTRACT

At the end of 2014, Malaysia was hit by an extraordinary and massive flood which affected mainly on its east coast region. The victims, who accounted as more than two hundred thousand people were rescued and placed at flood relief centers. This pilot study was conducted to gather issues related to aqidah at relief centers in the Temerloh and Maran district, Pahang. This exploratory study used qualitative methods. The researchers conducted non-structured interviews with thirty eight respondents in four flood relief centers in Temerloh using

convenience sampling technique. The results showed that there were 8 themes of aqidah issues raised by the people at the flood relief centers. The most popular themes were i) flood disaster was qada and qadar (fate and destiny) from Allah, ii) effort and tawakkal from victims in facing the disaster, and iii) disaster brought people close to Allah. In the discussion, the researchers explained the probable factors of the results. They also suggested some improvement actions that could be highlighted in flood management model.

Keywords: *aqidah, Temerloh, Maran, flood, issues*

PENDAHULUAN

Penghujung 2014 menyaksikan peristiwa banjir besar yang melanda negeri-negeri pantai timur Malaysia dan juga Perak yang telah mengakibatkan kemusnahan harta benda, merosakkan infrastruktur awam, mengganggu struktur sosial dan aktiviti ekonomi, merencatkan perkhidmatan awam, memusnahkan sebahagian besar kawasan pertanian bahkan telah mengorbankan nyawa. Peristiwa banjir ini merupakan banjir paling besar yang pernah direkodkan dalam sejarah pantai timur dalam tempoh 30 tahun (Astro Awani, 2014).

Kesan daripada bencana alam ini bukan sahaja menyebabkan penduduk terpaksa berpindah meninggalkan kediaman mereka ke pusat-pusat pemindahan mangsa banjir yang telah disediakan, bahkan ada antara mangsa yang tidak sempat berpindah kerana air naik mendadak dan terpaksa berlindung di bukit-bukit dan tempat tinggi sehingga air surut.

Senario ini menyaksikan peningkatan mendadak dalam statistik pemindahan mangsa banjir seperti yang telah dicatatkan oleh Majlis Keselamatan Negara. Jumlah mangsa banjir yang telah dipindahkan di negeri Pahang mencecah 49,369 orang (BH Online, 2014). Jumlah keseluruhan mangsa banjir yang telah dipindahkan di negeri-negeri Pahang, Terengganu, Kelantan, Perak dan Johor ialah sebanyak 225,370 orang setakat 25 Disember 2014 (Mstar, 2014). Mereka dipindahkan ke pusat-pusat pemindahan sementara yang terdiri daripada sekolah, kolej, masjid, dewan orang ramai dan sebagainya.

Walaupun banjir merupakan perkara yang sering berlaku di Malaysia, kejadian banjir kali ini bersifat luar biasa dan mengakibatkan kemusnahan harta benda yang banyak. Hal ini menimbulkan persoalan seputar isu akidah seperti; sejauh mana mangsa banjir dapat menerima ketentuan Allah itu? Adakah terdapat kekeliruan terhadap sebab turunnya musibah tersebut? Bolehkah musibah itu dianggap sebagai tanda kemurkaan Allah? Apakah sikap yang selaras dengan ajaran Islam dalam menghadapi situasi tersebut? Persoalan-persoalan ini amat relevan untuk diberikan perhatian kerana dalam Islam, hal-hal tersebut berkait dengan rukun Islam keenam, iaitu beriman dengan qadak dan qadar Allah. Usaha memelihara kesejahteraan akidah umat seperti ini tergolong dalam salah satu maqasid syariah, iaitu *hifz ad-din* (memelihara agama).

TUJUAN KAJIAN

Kajian perintis ini dijalankan bagi mengumpulkan isu-isu akidah yang berbangkit di pusat pemindahan mangsa banjir di daerah Temerloh dan Maran dilanda banjir besar pada akhir 2014. Dengan adanya himpunan isu-isu akidah ini, penyelidik berharap pihak berwajib dapat mempertingkatkan keberkesanan dan kualiti pengurusan bencana banjir khususnya dengan memberi perhatian terhadap isu-isu hukum Islam. Kebiasaannya, pihak berwajib cenderung memberi tumpuan lebih kepada pengurusan fizikal dan mental dalam kalangan mangsa banjir seperti seperti agihan makanan, kesihatan, keselamatan dan khidmat sukarelawan. Hakikatnya, isu-isu akidah juga perlu diambil berat kerana ia melibatkan keteguhan pegangan agama seorang muslim. Pegangan agama yang teguh akan memastikan kepatuhan seseorang kepada suruhan Allah dan menjauhi larangan-Nya, manakala pegangan agama yang lemah boleh membawa kepada ketidak patuhan, bahkan berisiko membawa kepada gejala murtad.

Soalan kajian (*research question*) yang perlu dijawab dalam kajian ini adalah, “apakah isu-isu akidah yang berbangkit dalam kalangan warga pusat pemindahan mangsa banjir di Temerloh dan Maran hasil daripada peristiwa banjir di penghujung 2014?”. Secara hipotesis, terdapat beberapa isu akidah yang berbangkit dalam kalangan warga pusat-pusat penempatan ini seperti kesukaran menerima takdir Allah

dan kekeliruan pada kenyataan yang mengatakan bahawa banjir itu adalah bala dari Allah.

Selain itu, penyelidik juga berharap himpunan isu-isu akidah ini dapat memberi serba sedikit gambaran umum kepada penyelidikan berikutnya, sesuai dengan sifat penyelidikan ini yang lebih menjurus kepada penerokaan berbanding deskriptif dan penjelasan. Menurut Lim (2007), biasanya soalan bagi penyelidikan yang bersifat penerokaan belum mencapai tahap yang mantap. Fokus soalan kajian lebih pada “apa” berbanding “bagaimana” dan “mengapa”. Penyelidikan seperti ini juga berperanan sebagai batu asas dalam membentuk soalan kajian yang lebih berfokus dan signifikan dalam penyelidikan akan datang. Oleh itu, penyelidikan perintis ini akan menjadi rujukan pelajar, ahli akademik dan pengkaji seterusnya dalam mengemaskan perancangan untuk mengumpul data, menyemak kesahan instrumen yang digunakan serta mengetahui kekangan-kekangan yang mungkin timbul dalam proses pengumpulan data.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini adalah sebuah kajian kualitatif. Penyelidik menggunakan instrumen temu bual tidak berstruktur untuk mendapatkan data berupa isu-isu berkaitan akidah di pusat pemindahan banjir. Menurut Murray Thomas (2005), kebaikan kaedah temu bual adalah penemu bual boleh menerangkan dengan jelas maksud soalan atau kajian, sekaligus dapat mengelakkan salah tafsir dan salah anggap. Penyelidik menganggap instrumen ini paling sesuai dengan projek kajian ini kerana warga pusat pemindahan terdiri daripada ahli masyarakat daripada pelbagai latar belakang dan tahap pendidikan. Kepelbagaian ini berpotensi menimbulkan salah faham dan salah tafsir. Kaedah temu bual mampu mengatasi masalah ini kerana sebarang ketidak fahaman responden terhadap soalan yang dikemukakan akan diterangkan oleh penemu bual.

Merriam (1998) menyatakan terdapat tiga jenis temu bual iaitu temu bual berstruktur, temu bual separa berstruktur dan temu bual tidak berstruktur. Manakala Nordin Tahir (2012) mengklasifikasikan temu bual kepada dua, iaitu berstruktur dan tidak berstruktur.

Dalam kajian ini, penyelidik menggunakan kaedah temu bual yang tidak berstruktur. Hal ini kerana menurut Nordin Tahir (2012), temu bual tidak berstruktur mementingkan penerokaan idea berbanding fakta-fakta. Penyelidik menggunakan hanya satu soalan yang bersifat terbuka (*open-ended question*) yang dinyatakan sebagai, “Adakah anda menghadapi apa-apa permasalahan berkaitan akidah ketika berada di pusat pemindahan mangsa banjir ini seperti penerimaan konsep *reda*, *tawakal*, *qadak*’ dan *qadar*? Jika ya, sila nyatakan”. Melalui soalan ini, penyelidik cuba mendapatkan isu-isu akidah yang berlegar di fikiran warga pusat pemindahan banjir.

Bagi mengumpulkan isu-isu akidah yang tepat dari sumber asalnya, penyelidik telah mengunjungi empat pusat pemindahan mangsa banjir yang ada di Temerloh dan Maran. Berikut adalah empat pusat pemindahan yang dikunjungi:

Bil.	Pusat Pemindahan	Mukim	Daerah
1.	Sekolah Kebangsaan Kertau	Kertau	Maran
2.	Sekolah Sukan Pahang SMK Seberang Temerloh	Bangau	Temerloh
3.	Sekolah Menengah Kebangsaan Paya Pulai	Bangau	Temerloh
4.	Masjid Al-Muhajirin, Kampung Bukit Tingkat	Sanggang	Temerloh

Populasi bagi kajian ini adalah mereka yang terlibat secara langsung dengan operasi di pusat pemindahan mangsa banjir di daerah Temerloh dan Maran, sama ada sebagai mangsa, atau sukarelawan yang datang berkhidmat, atau pegawai badan keselamatan yang bertugas seperti polis dan bomba. Menurut BH Online (2014), daerah Temerloh merekodkan jumlah mangsa banjir teramai di Pahang iaitu 19,875 orang daripada 4,831 keluarga di 62 pusat pemindahan manakala daerah Maran menduduki tempat keempat di belakang daerah Pekan dan Jerantut dengan catatan 4,351 orang mangsa daripada 1,135 keluarga di 32 pusat pemindahan. Selain mangsa banjir, petugas dari agensi kerajaan, swasta dan badan bukan kerajaan (NGO) juga dikira sebagai sebahagian dari populasi. Bilangan petugas dari kerajaan, swasta dan NGO ini sukar dipastikan dengan tepat kerana tiada pihak

yang merekod bilangan mereka. Ada dalam kalangan mereka yang datang dari luar negeri untuk membantu selama sehari atau dua hari, kemudian pulang ke negeri asal mereka. Justeru, hanya anggaran sahaja yang dapat dibuat berdasarkan pemerhatian penyelidik di pusat-pusat pemindahan yang dikunjungi. Secara umumnya, penyelidik menganggarkan bilangan petugas di 62 pusat pemindahan yang ada di daerah Temerloh sebagai 5000 orang, manakala di 32 pusat pemindahan yang ada di daerah Maran sebagai 2500 orang. Oleh itu, saiz populasi bagi kajian ini adalah jumlah 31,726 orang.

Langkah mengenal pasti populasi sasaran yang tepat ini amat penting bagi menjamin kualiti sampel dan kualiti generalisasi dapatan daripada sampel ke populasi mengandungi keraguan (Lim, 2013). Penyelidik memilih 38 orang responden menggunakan teknik persampelan mengikut kesenangan (*convenience sampling*). Melalui kaedah ini, penyelidik telah memilih mana-mana individu di pusat-pusat pemindahan itu yang dirasakan sedia memberi kerjasama untuk ditemu bual.

LIMITASI KAJIAN

Proses pengumpulan data ini hanya melibatkan sebahagian kecil pusat pemindahan mangsa banjir, iaitu hanya empat buah pusat daripada jumlah keseluruhan 94 buah pusat (64 buah pusat di Temerloh dan 32 buah pusat di Maran). Proses pengumpulan data ini hanya dapat dijalankan dalam tempoh dua hari sahaja, iaitu pada 2 dan 3 Januari 2015. Antara faktor utama yang menyumbang kepada keterhadan capaian seperti yang dinyatakan adalah kekangan masa dalam merancang dan menjalankan projek. Idea untuk menjalankan penyelidikan ini timbul apabila keadaan banjir di Pantai Timur Malaysia semakin memburuk pada 23 Disember 2014. Ketika itu, jumlah mangsa yang dipindahkan di Kelantan adalah 22,259 orang, manakala Terengganu 12,469 orang, manakala Pahang 3,832 orang (The Rakyat Post, 2014). Pada 28 Disember 2014 (Ahad), para penyelidik mula merancang untuk menjalankan penyelidikan di empat buah pusat pemindahan mangsa banjir pada 2 dan 3 Januari 2015 (Jumaat dan Sabtu). Tempoh proses merancang dan mengumpul data hanya memakan masa tujuh hari. Hal ini tidaklah pelik kerana penyelidikan ini berkait dengan satu fenomena yang datang secara tiba-tiba seperti musibah banjir.

Selain itu, terdapat juga beberapa kelompongan pada data demografi responden. Daripada 38 orang responden, penyelidik hanya berjaya mendapatkan data demografi lengkap daripada 25 orang responden. Data yang lengkap meliputi enam perkara iaitu jantina, umur, pusat pemindahan, status perkahwinan, pendidikan tertinggi dan status kerjaya. Walau bagaimanapun, kelompongan ini tidaklah menjejaskan kebolehpercayaan dan tujuan penyelidikan ini kerana soalan penyelidikan (*research question*) yang digariskan tidak mempunyai kaitan yang kuat dengan data demografi. Penyelidikan ini hanya memberi fokus pada usaha mengenal pasti isu-isu akidah yang berbangkit di pusat-pusat pemindahan mangsa banjir.

Perlu dinyatakan juga bahawa proses pengumpulan data di pusat pemindahan mangsa banjir dilakukan kira-kira lapan hari daripada tarikh hari banjir mula memburuk di Temerloh dan Maran, iaitu 26 Disember 2015, dan empat hari selepas kemuncak banjir di Temerloh dan Maran iaitu pada 30 Disember 2014. Jarak masa lapan hari dan empat hari ini mungkin memberi kesan terhadap kewujudan isu akidah. Sebilangan isu akidah seperti reda terhadap ujian dan sabar terhadap kehilangan harta benda banyak berkait dengan faktor masa dan tempoh. Seseorang mungkin mampu bersabar dan reda dengan musibah selepas sesuatu tempoh, tetapi belum tentu dia mampu sabar dan reda ketika baru sahaja ditimpa musibah itu. Rasulullah SAW bersabda,

إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى

Maksudnya: *Sabar itu di awal musibah.*

(Hadis Abu Dawud. *Bab al-Sabr* cInda al-Sadmah. No. 3126)

Rekod menunjukkan daerah Maran mula dilanda banjir pada 23 Disember 2014, melibatkan 594 orang daripada 121 keluarga yang ditempatkan di enam pusat pemindahan (Astro Awani, 2014), manakala daerah Temerloh mula dilanda banjir pada 24 Disember 2014, melibatkan pemindahan 14 orang daripada tiga buah keluarga. Pada 26 Disember 2015, jumlah mangsa banjir yang dipindahkan di Maran meningkat kepada 2,711 orang manakala Temerloh 2,661 orang (Mstar, 2014). Pada 30 Disember 2015, Temerloh muncul sebagai daerah negeri Pahang yang paling teruk terjejas apabila merekodkan jumlah mangsa yang dipindahkan seramai 49,369 membabitkan 12,047 keluarga, manakala Maran di tempat keempat (di belakang

Pekan dan Jerantut) dengan pemindahan 4,351 mangsa daripada 1,135 keluarga. Pasukan penyelidik tiba di lokasi pada 2 Januari 2015 untuk memulakan proses pengumpulan data.

DAPATAN KAJIAN DAN ANALISIS

Analisis dimulakan dengan analisa demografi. Kategori yang dibincangkan pada responden melibatkan jantina, umur, pusat pemindahan, status perkahwinan, tahap pendidikan dan pekerjaan para responden. Jadual 1 menunjukkan deskriptif analisis bagi demografi responden. Jumlah responden adalah seramai 38 orang. Sebanyak 20 responden (52.6%) terdiri daripada lelaki dan 17 responden (44.7%) adalah wanita. Terdapat seorang responden yang tidak menyatakan jantintanya, iaitu 2.6%.

Jadual 1: Jantina Responden

Jantina	Kekerapan	%
Lelaki	20	52.6
Perempuan	17	44.7
Tidak Dinyatakan	1	2.6
Jumlah	38	100.0

Jadual 2 menunjukkan data deskriptif bagi umur responden. Terdapat 15 orang berumur 46 tahun ke atas, iaitu sebanyak 39.5%, 10 orang berumur 18 hingga 25 tahun iaitu sebanyak 26.3%, umur 26 tahun hingga 35 tahun adalah tujuh orang iaitu sebanyak 18.4% dan 36 hingga 45 tahun seramai enam orang iaitu 15.8%.

Jadual 2: Umur Responden

Umur	Kekerapan	%
18-25	10	26.3
26-35	7	18.4
36-45	6	15.8
46 ke atas	15	39.5
Tidak Dinyatakan	0	0.0
Jumlah	38	100.0

Jadual 3 menunjukkan taburan responden di pusat-pusat pemindahan yang dikunjungi penyelidik. Kebanyakan responden terdiri daripada warga pusat pemindahan Sekolah Kebangsaan (SK) Kertau, iaitu sebanyak 36.8%. sembilan orang responden berjaya ditemubual di Sekolah Menengah Kebangsaan (SMK) Seberang Temerloh, iaitu 23.7%. enam orang berjaya ditemu bual di SMK Paya Pulai, iaitu 15.8% dan hanya tiga orang responden dari Masjid Al-Muhajirin, iaitu sebanyak 7.9%. Selain itu, terdapat enam orang yang tidak dikenalpasti pusat penempatannya, iaitu 15.8%.

Jadual 3: Pusat Pemindahan yang Dihuni Responden

Pusat Pemindahan	Kekerapan	%
Masjid Al-Muhajirin	3	7.9%
SK Kertau	14	36.8%
SMK Seberang Temerloh	9	23.7%
SMK Paya Pulai	6	15.8%
Tidak Dinyatakan	6	15.8%
Jumlah	38	100.0%

Jadual 4 menunjukkan taraf perkahwinan responden. Sebanyak 63.2% responden telah berkahwin iaitu sebanyak seramai 24 orang, 11 orang bujang iaitu 28.9% dan dua duda atau janda membentuk 5.3%. Terdapat seorang responden yang tidak menyatakan status perkahwinannya, iaitu 2.6%.

Jadual 4: Status Perkahwinan Responden

Status Perkahwinan	Kekerapan	%
Bujang	11	28.9
Berkahwin	24	63.2
Duda/Janda	2	5.3
Tidak Dinyatakan	1	2.6
Jumlah	38	100.0

Dari segi tahap pendidikan responden, berdasarkan jadual 5, sebanyak 31.6% bersamaan 12 orang berkelulusan Sijil Pelajaran Malaysia/Vokasional (SPM/SPMV). Ini diikuti enam orang sebanyak 15.8% di setiap satu daripada Sijil Rendah Pelajaran (SRP)/Penilaian Menengah Rendah (PMR) dan Sijil Tinggi Pelajaran Malaysia (STPM)/Diploma, lima responden iaitu 13.2% setiap satu daripada Sarjana Muda dan Sekolah Rendah. Tiada responden yang memiliki Sarjana/PhD dan terdapat empat orang responden yang tidak menyatakan pendidikan tertinggi mereka, iaitu sebanyak 10.5%.

Jadual 5: Pendidikan Tertinggi Responden

Pendidikan Tertinggi	Kekerapan	%
Sekolah Rendah	5	13.2%
SRP/PMR	6	15.8%
SPM/SPMV	12	31.6%
STPM/Diploma	6	15.8%
Sarjana Muda	5	13.2%
Sarjana/PhD	0	0.0%
Tidak Dinyatakan	4	10.5%
Jumlah	38	100.0%

Jadual 6 menunjukkan pekerjaan responden. 10 orang iaitu 26.3% bekerja dalam sektor kerajaan, manakala sektor swasta membentuk tujuh orang iaitu 18.4%. Terdapat lapan orang yang tidak bekerja, iaitu 21.1%, dan terdapat lapan orang yang tidak menyatakan kerjaya mereka, iaitu 21.1% juga. Lima orang bekerja sendiri membentuk 13.2%.

Jadual 6: Sektor Pekerjaan Responden

Sektor Pekerjaan	Kekerapan	%
Kerajaan	10	26.3%
Swasta	7	18.4%
Bekerja Sendiri	5	13.2%
Tidak Bekerja	8	21.1%
Tidak Dinyatakan	8	21.1%
Jumlah	38	100.0%

Jadual 7 menunjukkan taburan bilangan isu akidah yang dinyatakan oleh responden. Dalam temu bual ini, maklum balas isu yang diterima adalah pelbagai dari sudut bilangan. Ada yang menyatakan satu isu, ada yang menyatakan dua, tiga, empat dan yang paling tinggi adalah lima isu. Ada juga yang tidak menyatakan apa-apa isu (dinyatakan sebagai 0 isu). Sebanyak 11 orang iaitu 28.9% memilih untuk menyatakan dua isu akidah, manakala bilangan orang yang menyatakan tiga isu adalah empat orang yang membentuk 10.5%. Bilangan orang yang menyatakan satu, empat dan lima isu akidah adalah sama banyak, iaitu masing-masing tiga orang dengan peratusan masing-masing 7.9%. Terdapat 14 orang yang memberi respon tanpa menyatakan apa-apa isu akidah, iaitu 36.8%. Daripada jadual ini, dapatlah dirumuskan bahawa jumlah bilangan isu akidah yang diterima adalah sebanyak 64 isu.

Jadual 7: Bilangan Isu Per Respon

Bilangan Isu	Kekerapan	Peratus Kekerapan (%)	Jumlah Isu
0	14	36.8%	0
1	3	7.9%	3
2	11	28.9%	22
3	4	10.5%	12
4	3	7.9%	12
5	3	7.9%	15
Jumlah	38	100.0%	64

Terdapat pelbagai pendekatan yang boleh digunakan untuk analisa. Meriam (1998) mencadangkan pendekatan analisis kandungan. Burn (1995) mengatakan bahawa analisis kandungan merupakan kaedah analisis yang sering digunakan dalam kajian kualitatif. Analisis kandungan digunakan untuk mengenal pasti tema, konsep dan makna.

Bagi tujuan menganalisa data temubual dalam kajian ini yang melibatkan soalan bersifat terbuka (*open-ended question*), pendekatan Miles dan Huberman (1994) telah digunakan. Pendekatan ini mencadangkan agar data yang dipungut dalam bentuk transkrip temu bual atau nota lapangan dikurangkan kepada saiz yang lebih relevan dengan soalan kajian menggunakan kaedah pengkategorian

dan pengkodan. Matlamat pengkategorian dan pengkodan adalah bagi memperoleh satu set kategori yang dapat membina balik secara munasabah data yang dipungut (Lincoln & Guba, 1985). Berpandukan kaedah ini, penyelidik mengklasifikasikan respon-respon yang diterima kepada lapan tema seperti yang diperincikan di dalam Jadual 8.

Seperti yang ditunjukkan di dalam Jadual 8, tiga tema akidah yang paling kerap dibangkitkan dan paling popular adalah:

- i. Banjir itu qadak dan qadar Allah, sebanyak 34.4% dengan kekerapan 22 orang.
- ii. Berusaha dan bertawakkal dalam menghadapi banjir, iaitu sebanyak 20.3% dengan kekerapan 13 orang.
- iii. Banjir mendekatkan diri dengan Allah, iaitu 14.1% dengan kekerapan sembilan orang.

Ketiga-tiga tema ini membentuk 68.8% daripada keseluruhan 64 maklum balas. Selain itu, terdapat tiga tema yang tidak popular, iaitu:

- i. Orang lain ada masalah, sebanyak 1.6% (1 orang).
- ii. Punca kejadian banjir secara saintifik, sebanyak 3.1% (2 orang).
- iii. Reda dengan banjir yang Allah tetapkan, sebanyak 3.1% (2 orang).

Ketiga-tiga tema ini hanya membentuk 7.8% daripada keseluruhan 64 isu yang dibangkitkan. Isu yang sederhana popular pula adalah:

- i. Kaitan musibah dengan dosa, sebanyak 12.5% (8 orang)
- ii. Banjir itu ujian dan hikmah daripada Allah, sebanyak 10.9% (7 orang)

Kedua-dua tema ini membentuk 23.4% daripada 64 isu akidah yang dibangkitkan.

Jadual 8: Kekerapan Jawapan

Bil	Tema	Kekerapan	Peratus (%)
1	Reda dengan banjir yang Allah tetapkan	2	3.1%
2	Orang lain ada masalah	1	1.6%
3	Banjir itu qadak dan qadar Allah	22	34.4%
4	Kaitan musibah dengan dosa manusia	8	12.5%
5	Punca kejadian banjir secara saintifik	2	3.1%
6	Banjir mendekatkan diri dengan Allah	9	14.1%
7	Berusaha dan bertawakkal dalam menghadapi banjir	13	20.3%
8	Banjir itu ujian dan hikmah dari Allah	7	10.9%
	Jumlah jawapan yang diterima	64	100.0%

PERBINCANGAN

Secara umumnya, warga di pusat pemindahan mangsa banjir di Temerloh dan Maran tidak menghadapi isu-isu akidah yang serius, malah kebanyakan mereka reda, tawakal dan menganggap banjir itu sebagai sesuatu yang mendekatkan diri mereka kepada Allah. Tema qadak qadar, tawakkal dan banjir mendekatkan diri kepada Allah mempunyai kekerapan yang tinggi, iaitu 44 daripada keseluruhan 64 kekerapan (rujuk Jadual 8). Manakala terdapat 14 orang daripada keseluruhan 38 responden (36.8%) yang mengatakan bahawa mereka tidak menghadapi apa-apa masalah ataupun isu-isu berkaitan akidah (rujuk Jadual 7).

Hasil dapatan sebegini mempunyai kaitan rapat dengan nilai dan kepercayaan yang menjadi pegangan responden, iaitu Islam. Dalam Islam, terdapat konsep sabar, reda dan tawakal. Konsep-konsep ini terangkum bawah rukun iman yang keenam, iaitu beriman dengan

qadak dan qadar Allah SWT. Keimanan terhadap qadak dan qadar Allah SWT menuntut seorang mukmin bersabar menghadapi perkara yang telah ditentukan ke atasnya dan tidak meratap atau menyesal. Apabila dia mengetahui bahawa semua yang terjadi adalah dengan kehendak Allah maka dia reda dan berserah diri. Dia seharusnya mengetahui bahawa dia tidak mungkin terlepas daripada perkara yang ditetapkan untuk menyimpannya dan perkara yang tidak ditetapkan ke atasnya tidak akan menyimpannya. Firman Allah:

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ

Maksud: *Katakanlah (wahai Muhammad); Tidak sekali-kali akan menimpa kami sesuatu pun melainkan apa yang telah ditetapkan Allah bagi kami. Dia lah Pelindung yang menyelamatkan kami, dan (dengan kepercayaan itu) maka kepada Allah jualah hendaknya orang-orang yang beriman bertawakal.*

(al-Quran. Al-Tawbah: 51)

Dalam sebuah hadis, Islam mengajar umatnya supaya meraih pahala sabar ketika menghadapi musibah. Rasulullah SAW bersabda:

عَجَبًا لَأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ
إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ صَبَرَ فَكَانَ
خَيْرًا لَهُ

Maksud: *Sungguh mengagumkan urusan seorang mukmin, setiap urusan mukmin adalah baik baginya, hal itu tidak dimiliki oleh siapapun, kecuali oleh seorang mukmin. Apabila mendapat kesenangan dia bersyukur, dan itu baik untuknya. Apabila mendapat kesusahan dia bersabar, dan itu baik untuknya.*

(Hadis. Muslim. Bab *al-Mu'min Amruhu Kulluhu Khayr*. No. 7692)

Konsep sabar dan reda pada ketentuan Allah telah memberi kesan kepada tahap penerimaan mangsa banjir terhadap musibah yang menimpa. Masyarakat Islam di Temerloh dan Maran adalah masyarakat yang memeluk Islam sejak lahir dan adalah tidak mustahil untuk konsep-konsep utama Islam ini mengakar kukuh dalam diri mereka.

Di samping itu, musibah banjir ini mendapat perhatian banyak pihak dan telah menjadi isu nasional pada ketika itu. Pihak kerajaan dan orang ramai cuba membantu para mangsa melalui pelbagai inisiatif. Menurut *The Malaysian Insider* (2014), Perdana Menteri Datuk Seri Najib Razak mengumumkan bantuan khas RM500 juta kepada mangsa banjir negeri yang dilanda bencana itu. Pelbagai badan bukan kerajaan seperti Angkatan Belia Islam Malaysia (ABIM), Majlis Belia Malaysia (MBM), Bulan Sabit Malaysia (BSMM), Yayasan Ikhlas dan Ikatan Muslimin Malaysia (ISMA) turut serta membantu meringankan beban mangsa banjir.

Tidak ketinggalan, sokongan daripada masyarakat setempat yang membantu menyediakan makanan, mencuci bangunan dan menyumbang pakaian amatlah bermakna buat para mangsa. Keprihatinan pihak kerajaan, badan-badan bukan kerajaan dan orang ramai ini sedikit sebanyak mengurangkan tekanan yang dihadapi oleh mangsa lalu memudahkan mereka menerima takdir Allah ini tanpa sebarang masalah.

Daripada isu-isu yang dikemukakan, terdapat satu isu yang dibangkitkan yang berbentuk persoalan yang mahukan pencerahan. Persoalan yang berbunyi “adakah musibah banjir ini merupakan bala dari Allah disebabkan dosa manusia?” Ini menggambarkan kekeliruan dan ketidak fahaman yang wujud dalam kalangan warga pusat pemindahan dan persoalan ini wajar dijawab oleh oleh ilmuan atau pihak yang berautoriti seperti jabatan agama negeri dan pejabat mufti negeri. Persoalan ini berkaitan dengan perbuatan Allah (أفعال الله). Jika tidak ditangani dengan baik, ia berisiko menimbulkan kekeliruan yang lebih besar dalam isu akidah.

Cadangan Penambahbaikan

Berdasarkan dapatan kajian, penyelidik mendapati beberapa perkara yang boleh dilakukan bagi menambah baik model pengurusan bencana yang sedia ada. Meskipun dapatan kajian menunjukkan mangsa

banjir tidak menghadapi permasalahan dan isu akidah yang serius, adalah baik untuk pihak pengurusan pusat penempatan mangsa banjir mengambil pendekatan 'sediakan payung sebelum hujan'. Pihak-pihak yang berautoriti dalam hal ehwal agama Islam seperti Majlis Agama Islam Negeri (MAIN) dan pejabat Mufti Negeri perlulah menyediakan panduan lengkap dalam menghadapi isu-isu akidah berkaitan bencana di masa akan datang. Panduan ini harus meliputi penerangan yang lengkap tentang persoalan-persoalan lazim seperti:

- i. Mengapakah Allah menguji manusia dengan musibah yang berat?,
- ii. Bolehkan seorang muslim mengeluh dan kecewa atas musibah yang menimpa dirinya?, dan
- iii. Antara bala dan ujian, yang manakah lebih sesuai untuk memperihalkan musibah yang melanda?

Selain itu, panduan isu-isu akidah banjir ini boleh diselaraskan dengan pendekatan kaunseling dan khidmat psikoterapi yang berasaskan Islam. Jawapan-jawapan terhadap persoalan yang dipilih mestilah dipersembahkan dalam bentuk yang mampu mengukuhkan lagi akidah para mangsa, selain menguatkan semangat dan daya ikhtiar hidup mereka setelah harta benda mereka terjejas teruk. Pihak berautoriti boleh bekerjasama dengan pihak yang mempunyai kepakaran dalam hal ini seperti institusi pengajian tinggi tempatan, ahli-ahli psikologi dan kaunselor-kaunselor berdaftar dengan Lembaga Kaunselor Malaysia di bawah kelolaan Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat (KPWK). Penting untuk diingatkan di sini bahawa kebanyakan model kaunseling kontemporari tidaklah berteraskan konsep kerohanian Islam, seperti model *Person Centered Client Rogers*, *Rational Emotif Behaviorial Thereapy Ellis* dan *Gestalt Therapy*. Model-model yang berasal dari Barat ini tidak sesuai untuk konteks panduan yang sedang dibangunkan. Justeru, penggubal panduan khusus ini wajar merujuk model-model kaunseling Islam yang pernah dibangunkan seperti Iman Centered Therapy (ICT) yang diperkenalkan oleh Nadiyah Elias (1997) dan Teori Psikologi Ad-Din oleh Othman Mohamed (2000).

PENUTUP

Kajian dalam bidang seumpama ini masih lagi di peringkat awal dan dalam fasa perkembangan. Kajian ini memerlukan lebih banyak perbincangan-perbincangan lanjutan untuk menghasilkan solusi yang menyeluruh, tepat dan komprehensif. Hasil kajian yang dilaporkan ini masih lagi berada dalam peringkat penerokaan dan hanyalah sumbangan kecil dalam bidang yang menjadi fardu kifayah kepada seluruh umat Islam di Malaysia. Kajian yang bersifat penerokaan sering terdedah kepada kekaburan dan ketidak jelasan.

Menurut Lim (2007), penyelidikan yang bermatlamatkan penerokaan jarang menghasilkan data yang signifikan apatah lagi teori. Matlamat utama penyelidikan seperti ini adalah membentuk soalan kajian yang lebih berfokus dan signifikan untuk dijawab oleh penyelidikan akan datang. Secara umumnya, penyelidikan ini berjaya menghuraikan serba sedikit keadaan dan situasi sebenar mangsa pusat pemindahan banjir berkenaan isu akidah.

RUJUKAN

- Al-Quran Al-Karim
Sahih Bukhari
Sahih Muslim
- Burn, R. B. 1995. *Introduction to Research Methods*. Melbourne: Longman.
- Lim, Chong Hin. 2007. *Penyelidikan Pendidikan: Pendekatan Kualitatif Dan Kuantitatif*. Shah Alam: McGraw-Hill (Malaysia) Sdn. Bhd.
- Merriam, S.B. 1998. *Qualitative Research and Case Study Applications in Education (2nd ed.)*. Thousands Oaks, Califf: Sage.
- Miles, M.B., & Huberman, A.M. 1994. *Qualitative Data Analysis (Second Edition)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Murray Thomas, R. 2005. *Teachers Doing Research: An Introductory Guidebook*. New York, NY: Pearson.
- Nadiyah Elias. (1997). Iman Centered Therapy: Faith-Based Approach to Therapy for Muslims. The International Seminar on Counselling and Psychotherapy: An Islamic Perspective. Kuala Lumpur: IIUM.
- Othman Mohamed (2000). Prinsip Psikoterapi dan Pengurusan Dalam Kaunseling. Serdang. Penerbit: Universiti Putra Malaysia.
- Astro Awani, 2014, <http://www.astroawani.com/berita-banjir/banjir-terburuk-di-gua-musang-dalam-tempoh-30-tahun-50817> (diakses pada 25 Ogos 2015).
- Astro Awani, 2014. <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/jumlah-mangsa-banjir-di-kelantan-terengganu-pahang-meningkat-50767> (diakses pada 28 September 2015).
- BH Online, 2014, Mangsa Banjir Cecah 49,369 Di Pahang, Temerloh Paling Ramai, <http://www.bharian.com.my/node/26064> (Diakses pada 25 Ogos 2015).

- Mstar, 2014, <http://www.mstar.com.my/berita/berita-semasa/2014/12/29/banjir-kelantan-buruk/> (diakses pada 25 Ogos 2015).
- Mstar, 2014, <http://www.mstar.com.my/berita/berita-semasa/2014/12/26/mangsa-banjir-pahang-naik/> (diakses pada 28 September 2015).
- Nordin Tahir, 2012, <http://www.amaljaya.com/guru/wp-content/uploads/2012/03/bab-9-membina-instrumen-kajian.pdf> (diakses pada 28 Ogos 2015).
- The Rakyat Post, 2014, <http://bm.therakyatpost.com/berita/2014/12/23/banjir-di-pantai-timur-makin-parah/> (Diakses pada 28 September 2015).
- The Malaysian Insider, 2014, <http://www.themalaysianinsider.com/bahasa/article/najib-umum-bantuan-khas-rm500-juta-kepada-mangsa-banjir> (Diakses pada 9 Oktober 2015).